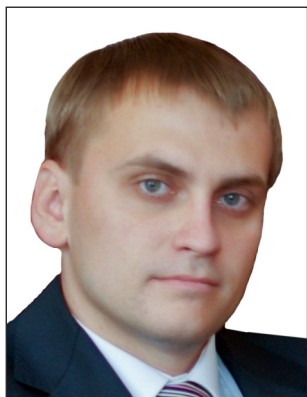

СУДОУСТРІЙ, ПРОКУРАТУРА ТА АДВОКАТУРА

Заборовський Віктор Вікторович,
адвокат, кандидат юридичних наук, доцент,
Ужгородський національний університет,
Україна, м. Ужгород
e-mail: zaborovskyviktor@rambler.ru
ORCID 0000-0002-5845-7535

doi: 10.21564/2414–990x.135.79299
УДК 347.965.9

ПЛЮРАЛІЗМ У РОЗУМІННІ ПОНЯТТЯ «АДВОКАТУРА» ТА ЙОГО СПІВВІДНОШЕННЯ ІЗ ПОНЯТТЯМ «АДВОКАТ»

Досліджуються різноманітні точки зору на дефініцію поняття «адвокатура». На основі проведеного аналізу окреслюється найбільш повний зміст поняття «адвокатура». Розкривається співвідношення понять «адвокатура» та «адвокат», виходячи насамперед із того, що вони по своїй суті виконують різні функції, але пов'язані між собою і взаємно впливають одне на одне.

Ключові слова: адвокат; адвокатська діяльність; дефініція поняття «адвокатура»; професійне об'єднання осіб.

Заборовський В. В., адвокат, кандидат юридических наук, доцент, Ужгородський національний університет, Україна, г. Ужгород.
e-mail: zaborovskyviktor@rambler.ru ; ORCID 0000-0002-5845-7535

Плюрализм в понимании понятия «адвокатура» и его соотношение с понятием «адвокат»
Исследуются различные точки зрения на дефиницию понятия «адвокатура». На основе проведенного анализа определяется наиболее полное содержание понятия «адвокатура». Раскрывается соотношение понятий «адвокатура» и «адвокат», исходя прежде всего из того, что они по своей сути выполняют различные функции, но связаны между собой и имеют взаимное влияние друг на друга.

Ключевые слова: адвокат; адвокатская деятельность; дефиниция понятия «адвокатура»; профессиональное объединение лиц.

Вступ. У одній із наших попередніх робіт, аналізуючи питання про дефініцію поняття «адвокат», ми зазначали, що воно розглядається з різних точок зору та характеризується наявністю різних за змістом трактувань. А це, на нашу думку, ускладнює подальше дослідження як статусу адвоката, так і проблем щодо здійснення ним професійної діяльності [1, с. 76]. На жаль, не є винятком і сприйняття поняття «адвокатура», оскільки аналіз легально закріпленої дефініції такого поняття, а також різноманітних позицій науковців щодо його визначення дає нам підстави підтримати думку О. В. Синєокого, який вказує, що юридична природа адвокатури достатньою мірою не визначена і не досліджена [2, с. 228].

Актуальність теми дослідження полягає у тому, що наявний стан справ щодо пліуралізму в розумінні дефініції поняття «адвокатура» не виправдовує основного призначення, яке покладається на кожне поняття (розкриття суті та змісту того явища, яке воно виражає), а отже, ускладнює процедуру дослідження взагалі правової природи адвокатури як інституції, за якою закріплюється конституційний обов'язок надання особі професійної правничої допомоги. Актуальність статті проявляється й у необхідності проведення співвідношення понять «адвокат» і «адвокатура», які становлять основу законодавства про адвокатуру та адвокатську діяльність.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема визначення дефініції поняття «адвокатура», його співвідношення з поняття «адвокат» була предметом досліджень багатьох сучасних науковців. Серед учених, які вивчали окремі аспекти цієї проблеми, доцільно назвати В. Г. Бессарабова, Н. В. Борзих, Є. В. Васьковського, Т. В. Варфоломєєвої, О. П. Галоганова, С. О. Деханова, В. Л. Кудрявцева, А. Г. Кучерени, А. В. Козьмініх, С. Е. Лібанової, Г. П. Павлової, А. М. Подоляки, А. В. Хомені. Однак залишається чимало дискусійних питань.

Метою нашої статті є аналіз різноманітних точок зору на дефініцію поняття «адвокатура» та визначення його співвідношення з поняттям «адвокат». Ми зосередимося на аналізі наукових законодавчих підходів щодо визначення поняття «адвокатура», а також зробимо спробу дати найбільш повне розуміння дефініції поняття «адвокатура», встановити співвідношення понять «адвокатура» і «адвокат».

Виклад основного матеріалу. Незважаючи на багатовікову практику використання поняття «адвокатура», на жаль, останнє досі не має єдиної, так званої «строгої» дефініції. Найбільш поширеним і, на думку Н. В. Борзих, найбільш вдалим є визначення його як професійного співтовариства адвокатів, і як інститут громадянського суспільства адвокатура не входить до системи органів державної влади й органів місцевого самоврядування [3, с. 448]. Схожу позицію відстоює й О. П. Галоганов, вказуючи на те, що таке поняття слід

розуміти у двох значеннях. По-перше, як професійне співтовариство адвокатів, тобто сукупність осіб, які отримали адвокатський статус, об'єднаних на умовах обов'язкового членства в особливих організаціях – регіональні адвокатські палати. По-друге, адвокатуру слід розуміти як діючий на певних принципах (законності, лояльності до клієнта, дотримання адвокатської етики, незалежності, самоврядності, корпоративності, рівноправності адвокатів, професіоналізму) громадський інститут, що гарантує громадянам право на кваліфіковану юридичну допомогу [4, с. 19]. Подібна думка простежується і в працях інших науковців, зокрема Г. А. Павлової [5, с. 8-9], О. М. Просвіркина [6, с. 11] та А. В. Хомені [7, с. 171].

Поділяють тезу про подвійну правову природу дефініції поняття «адвокатура» й інші науковці, зокрема А. В. Козьмїних (адвокатура визначається ним як незалежний інститут громадянського суспільства, публічна корпорація професійних юристів, покликана брати участь у здійсненні правосуддя і надавати на професійній основі кваліфіковану правову допомогу, виконуючи покладену на неї публічно-правову функцію – контроль за дотриманням державою гарантій прав і свобод людини і громадянина) [8, с. 5], М. Б. Смоленський (адвокатура є професійним співтовариством осіб, які отримали статус адвоката і займаються адвокатською діяльністю. Не входячи в структуру державної влади та органів місцевого самоврядування, адвокатура може і повинна служити інструментом громадянського суспільства, за допомогою якого суспільство зберігає баланс між громадськими та державними інтересами та інтересами окремих громадян) [9, с. 7-8] та Т. М. Нінцієва (дефініція «адвокатура», безпосередньо пов'язана з поняттям адвокатської діяльності, використовується у двох значеннях: як поняття, що позначає професійне співтовариство адвокатів, і як поняття, що позначає діючий на певних принципах громадський інститут, який гарантує фізичним та юридичним особам, а також органам державної влади та місцевого самоврядування право на кваліфіковану юридичну допомогу) [10, с. 144].

Ми цілковито поділяємо позицію науковців про можливість такого подвійного розуміння поняття адвокатури, оскільки адвокатура є невід'ємним інститутом громадянського суспільства. Щодо сприйняття адвокатури як професійної організації (об'єднання) адвокатів, то слід зазначити й те, що воно характерне не лише для науковців у галузі права, а й для інших сфер. З такої позиції, наприклад, виходять й укладачі енциклопедій (одним із двох розумінь адвокатури є її сприйняття як організації адвокатів) [11, с. 392] та енциклопедичних словників (адвокатура – це організація адвокатів, в СРСР – добровільна організація) [12 с. 19]. Така професійна організація (об'єднання) адвокатів в юридичній літературі отримала ще назву професійна корпорація (публічна корпорація професійних юристів) [8, с. 5; 13, с. 81; 14, с. 314; 15, с. 165].

У цьому аспекті заслуговує на увагу й зауваження С. О. Деханова, що в більшості західноєвропейських країн адвокатура розглядається як професійне об'єднання осіб, які займаються адвокатською діяльністю, що охоплює як усіх осіб, визнаних адвокатами за законами цієї країни, так і організацію адвокатів, що має правові основи і власну компетенцію [16, с. 28].

Звертав увагу на таке сприйняття адвокатури ще Є. В. Васьковський, вказуючи, що слово «адвокатура» має у російській розмовній мові два значення, одне з яких – це теж саме «сословие» адвокатів, тобто клас осіб, які присвятили себе цій професії. Є. В. Васьковський зазначав, що такий зміст має слово «адвокатура» у виразах: «російська адвокатура», «самоврядування в адвокатурі» тощо [17, с. 1].

Як російські (О. П. Галоганов, Т. М. Нінциєва, Г. А. Павлова, О. М. Провірін, М. Б. Смоленський та А. В. Хоменя), так і українські (Н. В. Борзих, А. В. Козьмініх) учені при визначенні поняття «адвокатура», зокрема щодо подвійного розуміння його значення, виходили відповідно із законодавчо закріплених визначень такого поняття. Так, в російському законодавстві дане визначення міститься у ч. 1 ст. 3 Федерального закону РФ «Про адвокатську діяльність та адвокатуру РФ» [18], за яким адвокатура є професійним співтовариством адвокатів і як інститут громадянського суспільства не входить в систему органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Щодо українського законодавця, то таке визначення поняття «адвокатура», яке давало змогу розуміти його в двох значеннях, містилося в ст. 1 попереднього Закону України «Про адвокатуру» [19], в якій адвокатура України розумілася як добровільне професійне громадське об'єднання, яке було покликане згідно з Конституцією України сприяти захисту прав, свобод та представляти законні інтереси громадян України, іноземних громадян, осіб без громадянства, юридичних осіб, подавати їм іншу юридичну допомогу. Така позиція українського законодавця давала можливість дійти висновку, що адвокатура сприймалася, по-перше, як добровільне, професійне об'єднання, а по-друге, вказівка на те, що це громадське об'єднання, мимоволі давала можливість науковцям робити висновок про те, що адвокатура є інститутом громадянського суспільства.

Звичайно, безсумнівним повинно бути положення про те, що легально закріплене визначення того чи іншого поняття або ж нормативне врегулювання його статусу, повинно мати суттєве (або ж навіть визначальне) значення щодо його сприйняття. Так, наприклад, І. Я. Фойницький (адвокатура налічує багато століть і належить до числа найдавніших процесуальних інститутів) [20, с. 468] та Є. В. Васьковський (адвокатура становить собою не заступницю сторін як суб'єктів процесу, а фактор правосуддя і елемент судової організації, будучи, таким чином, інститутом у тій гілці публічного права, який носить назву судового або процесуального) [Цит. за: 21, с. 25] вказують на те, що адвокатура належить до процесуальних інститутів. У даному разі ми повністю погоджуємося з твердженням О. В. Синеокого, що багато в чому таке уявлення відомих дореволюційних адвокатів сформувалося внаслідок тогочасного судоустрою в Російській імперії [2, с. 228].

Проте, на жаль, далеко не завжди нормативно-правове регулювання того чи іншого правового явища відображає всі основні його риси. Не є винятком у цьому випадку і визначення поняття адвокатури, яке міститься у Законі України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [22]. На жаль, у ньому чітко не

врегульовано питання про віднесення адвокатури до інститутів громадянського суспільства. Такий висновок уможливив комплексний аналіз низки положень Закону. Інший недолік полягає у відсутності чіткої вказівки на те, що адвокатура являє собою професійну організацію (об'єднання) осіб, які отримали статус адвоката. Так, у ч. 1 ст. 2 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» лише зазначається те, що адвокатура України – недержавний самоврядний інститут, що забезпечує здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги на професійній основі, а у ч. 2 цієї ж статті вказано, що адвокатуру України складають усі адвокати України, які мають право здійснювати адвокатську діяльність. Крім цього, потрібно врахувати й положення ч. 1 ст. 45 Закону, за яким Національна асоціація адвокатів України є недержавною некомерційною професійною організацією, яка об'єднує всіх адвокатів України та утворюється з метою забезпечення реалізації завдань адвокатського самоврядування. Таке правове регулювання статусу адвокатури, на нашу думку, не дає можливості сформулювати чітке уявлення про адвокатуру як про професійну організацію (об'єднання) осіб, які отримали статус адвоката.

Зазначимо, що в юридичній літературі відома точка зору про виділення не двох, а трьох статусів адвокатури. Цю позицію відстоює С. Е. Лібанова, яка сучасне статусне становище російської адвокатури іменує як «триєдність», а саме: адвокатура як професія і професійна діяльність; адвокатура як співтовариство адвокатів; адвокатура як інститут громадянського суспільства. До того ж, вона вказує, що суб'єктом адвокатської діяльності є лише адвокат, а адвокатура (як співтовариство та інститут) здійснює правозахисну діяльність, яка розмежовується за об'єктами захисту і функціями [23, с. 51].

Ми підтримуємо С. Е. Лібанову, яка крім уже вказаного подвійного розуміння адвокатури (як професійної організації (об'єднання) осіб, які отримали статус адвоката та як інституту громадянського суспільства), виділяє й таке додаткове її сприйняття, як професії та професійної діяльності. Зауважимо, що з таких позицій виходили ще укладачі енциклопедичного словника за редакцією І. Є. Андрієвського [24, с. 167] (1890 р.), де адвокатура, подібно до судової, розглядалася як громадська посада, задача якої полягала в тому, щоб забезпечити права приватної особи. Крім цього, іншим розумінням слова «адвокатура» у російській розмовній мові, за твердженням Є. В. Васьковського, є таке, за яким вона сприймалася як професія адвокатів, тобто відомого роду діяльність, що полягає у веденні на суді чужих процесів. У такому значенні, на його думку, говорять, наприклад: «необхідність адвокатури у кримінальних справах», «роль адвокатури на суді» тощо [17, с. 1]. Також одним із двох розумінь поняття «адвокатура», за яким вона розглядається як професія щодо надання адвокатами юридичної допомоги громадянам, у першу чергу шляхом виступу в суді, оперує і Велика радянська енциклопедія [11, с. 392].

Аналізуючи різноманітні значення поняття «адвокатура», зокрема як інституту громадянського суспільства, не слід забувати й про адвокатуру як пра-

возахисну інституцію, а також про адвокатуру як незалежну та самостійну інституцію в механізмі здійснення правосуддя, діяльність якої спрямована на забезпечення належної реалізації конституційного права особи на отримання правової допомоги.

Крім цього, на нашу думку, не втратило свого значення й спостереження Є. В. Васьковського, що «в науці і в західноєвропейських мовах з терміном «адвокатура» (*advocatio*, *Avvocatura*, *abogacia*, *die Advocatur*, *the advocacy*, *le ministere d'avocat*) поєднується інше, абсолютно спеціальне поняття: він служить для позначення діяльності адвокатів на відміну від діяльності повірених або судових представників» [17, с. 1]. Слушною у цьому плані є і думка А. М. Подоляки, який вказує, що здійснюючи свою функцію з відновлення порушених прав та реалізації свобод осіб, адвокат робить послугу насамперед демократичному суспільству та державі. Адвокатура діє в інтересах суспільства і тому носить назву «суспільного» об'єднання. Саме цим адвокатура докорінно відрізняється від комерційних структур, де кожен діє на свій страх і ризик, не маючи державних гарантій діяльності і виключно з метою отримання прибутку [25, с. 432].

На підставі вказаного можна підтримати твердження про можливу багатогранність у розумінні поняття «адвокатура», а місце адвокатури в суспільстві характеризувати як «багатоаспектне» [26, с. 183]. Проте, на нашу думку, поняття «адвокатура» має відтворювати суттєві її ознаки, а тому містити в собі вказівку на те, що вона є інститутом громадянського суспільства, являє собою незалежну і самостійну правозахисну інституцію у механізмі здійснення правосуддя та розглядається, зокрема, як професійне об'єднання осіб (адвокатів), діяльність якого спрямована на забезпечення належної реалізації конституційного обов'язку щодо надання професійної правничої (правової) допомоги.

Проаналізувавши різні точки зору науковців на дефініцію поняття «адвокатура» та розкривши в одній із наших робіт [1, с. 80] сутність терміна «адвокат», вважаємо за необхідне встановити й співвідношення між ними.

Так, з огляду на викладене вище розуміння поняття «адвокатура» (адвокатура являє собою співтовариство адвокатів, тобто сукупність осіб, які отримали адвокатський статус), можна стверджувати, що найбільш поширеним сприйняттям співвідношення адвокатури й адвоката є таке, за яким адвокатура розуміється як професійна організація (об'єднання) адвокатів. Таке значення поняття «адвокатура» дає підстави деяким науковцям стверджувати, що «адвокатську спільноту можна визначити як сукупність осіб, які отримали адвокатський статус» [10, с. 144]. Фактично з таких же позицій виходить і український законодавець, який у ч. 2 ст. 2 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» встановлює, що адвокатуру України складають всі адвокати України, які мають право здійснювати адвокатську діяльність.

Ми не піддаємо сумніву можливість такого розуміння співвідношення поняття «адвокатура» й «адвокат» і підтримуємо тих науковців, які зазначають, що «у центрі інституту адвокатури знаходиться професійний юрист – адвокат,

саме він і надає безпосередньо всім бажаючим кваліфіковану юридичну допомогу» [27, с. 94]. Проте переконані, що виключно таке розуміння співвідношення поняття «адвокатура» й «адвокат» є обмеженим, оскільки не розкриває всіх особливостей правової природи інституту адвокатури.

Слушною вважаємо думку тих науковців, які вказують, що статус адвоката певною мірою залежить від статусу адвокатури, і можна навіть сказати, що в статусі адвоката знаходить своє продовження та реалізацію статус адвокатури. Водночас було б неправильно статус адвоката розглядати тільки як просту конкретизацію статусу адвокатури, оскільки така постановка питання мимоволі породжує тезу про те, ніби статус адвокатури є сукупність статусів членів адвокатської спільноти, що є, звичайно ж, помилкою. Ці поняття знаходяться у різних площинах, хоч і тісно пов'язані одне з одним [28, с. 99].

Щодо співвідношення понять «адвокат» та «адвокатура» слід погодитися з С. Е. Лібановою, що суб'єктом адвокатської діяльності є лише адвокат, тоді як адвокатура є суб'єктом правозахисної діяльності, що відрізняється від адвокатської об'єктами захисту та функціями. Адвокат захищає інтереси конкретної особи, а інституційна адвокатура – інтереси всього громадянського суспільства, які можуть не збігатися з інтересами окремого індивіда. Адвокатура як організація не надає кваліфіковану юридичну допомогу ні громадянам, ні організаціям, ні суспільству, вона не займається адвокатською діяльністю [...], а створює адвокатам умови для ефективного надання допомоги всім і кожному, виконуючи організаційні функції, здійснюючи правозахисну діяльність, об'єктом якої є виключно адвокати [29, с. 32].

Висновки. Українському законодавцю, формуючи легальне визначення поняття «адвокатура», слід урахувати, що воно має відобразити всі її суттєві ознаки. А тому така дефініція повинна містити в собі вказівку на те, що адвокатура є інститутом громадянського суспільства, являє собою незалежну і самостійну правозахисну інституцію у механізмі здійснення правосуддя і розглядається як професійне об'єднання осіб (адвокатів), діяльність якого спрямована на забезпечення належної реалізації конституційного обов'язку щодо надання професійної правничої (правової) допомоги.

Щодо співвідношення понять «адвокат» й «адвокатура», вважаємо, що воно має сприйматися не тільки як просте співвідношення складових елементів (адвокатів) та цілого (адвокатури), за яким адвокатура розуміється як професійна організація (об'єднання) адвокатів. У розумінні співвідношення цих феноменів слід виходити з того, що вони виконують різні функції (основна функція адвоката – це надання професійної правової допомоги клієнтам; основна функція адвокатури – створення умов для ефективного надання такої допомоги адвокатами), але пов'язані між собою і справляють взаємний вплив одна на одну.

Список літератури:

1. Заборовський В. В. До питання про дефініцію поняття «адвокат» / В. В. Заборовський // Проблеми законності. – 2016. – № 132. – С. 75–82.

2. Синеокий О. В. Адвокатура как институт правовой помощи и защиты : учебное пособие / О. В. Синеокий. – Харьков : Право, 2008. – 496 с.
3. Борзих Н. В. Адвокат як суб'єкт захисту та його повноваження / Н. В. Борзих // Вісник Донецького ун-ту. Серія В «Економіка і право». – 2007. – № 2. – С. 445–455.
4. Галоганов А. П. Правовой статус адвокатуры: российская законодательная модель и конституционный принципы обеспечения прав человека : монография / А. П. Галоганов. – Москва : ЮРКОМПАНИ, 2011. – 520 с.
5. Павлова Г. А. Статус адвокатуры в Российской Федерации на современном этапе ее развития : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11 / Г. А. Павлова. – Москва, 2005. – 245 с.
6. Просвиркин А. Н. Организационные основы адвокатской деятельности и адвокатуры: сравнительно-правовой анализ исторического развития и формирования нормативно-правовой базы в России и зарубежных странах : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.11 / А. Н. Просвиркин. – Москва, 2007. – 25 с.
7. Хоменя А. В. Особенности формирования правового статуса адвокатуры в России: дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11 / А. В. Хоменя. – Москва, 2007. – 188 с.
8. Козьмініх А. В. Роль інституту адвокатури в реалізації правозахисної функції громадянського суспільства : автореф. дис. ... канд. політ. наук : спец. 23.00.02 / А. В. Козьмініх. – Одеса, 2008. – 18 с.
9. Смоленский М. Б. Адвокатская деятельность и адвокатура Российской Федерации / М. Б. Смоленский. – Ростов-на-Дону : Феникс, 2004. – 256 с.
10. Нинциева Т. М. Правовое регулирование организации адвокатуры в Российской Федерации : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11 / Т. М. Нинциева. – Москва, 2007. – 173 с.
11. Большая советская энциклопедия : в 51 т. / гл. ред. С. И. Вавилов. – 2-е изд. – Москва : Большая сов. энцикл. – Т. 1: А-Актуализм. – 1949. – 633 с.
12. Большой энциклопедический словарь / под. ред. А. М. Прохорова. – Москва : Советская энциклопедия, 1993. – 1632 с.
13. Адвокатура : учебник для бакалавров / С. И. Володина, А. Г. Кучерена, Ю. С. Пилипенко; отв. ред. Ю. С. Пилипенко. – Москва : Проспект, 2014. – 344 с.
14. Кучерена А. Г. Природа и основное назначение адвокатуры / А. Г. Кучерена // «Черные дыры» в Российском законодательстве. – 2002. – № 4. – С. 313–316.
15. Теория адвокатуры / А. В. Воробьев, А. В. Поляков, Ю. В. Тихонравов. – Москва : Изд-во Грантъ, 2002. – 496 с.
16. Деханов С. А. Адвокатура в Западной Европе: опыт и современное состояние : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.11 / С. А. Деханов. – Москва, 2010. – 52 с.
17. Васьковский Е. В. Организация адвокатуры : у 2 ч. / Е. В. Васьковский. – Санкт-Петербург : Н. К. Мартынов, 1893. – Ч. 1: Очерк всеобщей истории адвокатуры. – 621 с.
18. Об адвокатской деятельности и адвокатуре Российской Федерации : Федеральный закон от 31.05.2002 г. № 63-ФЗ // Собрание законодательства РФ. – 2002. – № 23. – Ст. 2102.
19. Про адвокатуру : Закон України від 19.12.1992 р. № 2887-ХІІ (втратив чинність) // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 9. – Ст. 62.
20. Курс уголовного судопроизводства : в 2 т. / И. Я. Фойницкий; общ. ред. А. В. Смирнова. – Санкт-Петербург : Альфа, 1996. – Т. 1. – 552 с.
21. Васьковский Е. В. История адвокатуры // Адвокат в уголовном процессе / под ред. П. А. Лупинская. – Москва : Новый Юрист, 1997. – 544 с.
22. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI // Офіційний вісник України. – 2012. – № 62. – Ст. 17.
23. Либанова С. Э. Значение кодекса профессиональной этики в воспитании нравственного профессионализма и институционализации адвокатуры в России / С. Э. Либанова // Евразийская адвокатура. – 2012. – № 1-1. – С. 50–57.
24. Энциклопедический словарь Брокгауза и Ефрона : в 86 т. / под ред. И. Е. Андреевского. – Санкт-Петербург : Семеновская Типо-Литография (И. А. Ефрона), 1890. – Т. I: А – Алтай. – 480 с.

25. Подоляка А. М. Захист прав і свобод громадян засобами адвокатури [Електронний ресурс] / А. М. Подоляка // Форум права. – 2009. – № 1. – С. 431-437. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/e-journals/FP/2009-1/09pamgza.pdf.

26. Хазипова Х. М. Место адвокатуры в современном российском обществе / Х. М. Хазипова // Вестник Удмуртского ун-та. Правоведение. – 2007. – № 6. – С. 179–184.

27. Кудрявцев В. Л. Право на получение квалифицированной юридической помощи в системе защиты конституционных прав и свобод человека и гражданина / В. Л. Кудрявцев // Право и правосудие: теория, история, практика : матер. Междунар. науч.-практ. конф. (г. Краснодар, 27.05.2010 г.) : в 3 т. – Краснодар, Северо-Кавказский филиал ГОУ ВПО РАП. – Т. 1. – С. 93–97.

28. Бессарабов В. Г. Понятие правового статуса адвоката / В. Г. Бессарабов, М. А. Косарев // Право и политика. – 2005. – № 11. – С. 93–102.

29. Либанова С. Э. Адвокатура в механизме обеспечения прав человека в российской Федерации: конституционно-правовое исследование : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.02 / С. Э. Либанова. – Екатеринбург, 2013. – 58 с.

References:

1. Zaborovskiy, V.V. (2016). Do pitannya pro definitsiyu ponyattya «advokat» [On the definition of the term «lawyer»]. *Problemi zakonnosti – Problems of legality*, 132, 75–82 [in Ukraine].

2. Sineokiy, O.V. (2008). *Advokatura kak institut pravovoy pomoschi i zaschityi: uchebnoe posobie* [Legal profession as institute legal assistance and protection: a tutorial] Kharkov: Pravo [in Russian].

3. Borzih, N.V. (2007). Advokat yak sub'ekt zahistu ta yogo povnovazhennya [As an advocate and protect its powers]. *Visnik Donetskogo universitetu. Seriya V «Ekonomika I pravo» – Bulletin of Donetsk university. In the series «Economics and Law»*, 2, 445–455 [in Ukraine].

4. Galaganov, A.P. (2011). Pravovoy status advokaturyi: rossiyskaya zakonodatelnaya model i konstitutsionnyy printsiyи obespecheniya prav cheloveka [The legal status of the legal profession: Russian legal model and the constitutional principles of human rights: a monograph] Moskow: YuR-KOMPANI [in Russian].

5. Pavlova, G.A. (2005). Status advokaturyi v Rossiyskoy Federatsii na sovremennom etape ee razvitiya [Member of the Bar in the Russian Federation at the present stage of its development]. *Candidate's thesis*. Moscow [in Russian].

6. Prosvirkin A.N. (2007). Organizatsionnyie osnovyi advokatskoy deyatelnosti i advokaturyi: sravnitelno-pravovoy analiz istoricheskogo razvitiya i formirovaniya normativno-pravovoy bazyi v Rossii i zarubezhnyih stranah [Organizational basis advocacy: a comparative legal analysis of the historical development and formation of the legal framework in Russia and foreign countries]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Moscow [in Russian].

7. Homenya, A.V. (2007). Osobennosti formirovaniya pravovogo statusa advokaturyi v Rossii [Peculiarities of the legal status of the legal profession in Russia]. *Candidate's thesis*. Moscow [in Russian].

8. Kozminih, A.V. (2008). Rol institutu advokatury v realizatsiyi pravozahisnoyi funktsiyi gro-madyanskogo suspilstva [The role of the legal profession in the implementation of human rights functions of civil society]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Odesa [in Ukraine].

9. Smolenskiy, M.B. (2004). Advokatskaya deyatelnost i advokatura Rossiyskoy Federatsii [Advocacy of the Russian Federation]. Rostov-na-Donu: «Feniks» [in Russian].

10. Nintsieva, T.M. (2007). Pravovoe regulirovanie organizatsii advokaturyi v Rossiyskoy Federatsii [Legal regulation of the organization of the legal profession in the Russian Federation]. *Candidate's thesis*. Moscow [in Russian].

11. Vavilov, S.I. (Eds.) (1949). The Great Soviet Encyclopedia: 51 tons. Moskow: Great Soviet Encyclopedia. T. 1: A actualism [in Russian].

12. Prohorov, A.M. (1993). Great Encyclopedic Dictionary. Moscow. Sovetskaya entsiklopediya [in Russian].

13. Volodina, S.I., Kucherena, A.G. & Pilipenko Yu.S. (2014). *Advokatura : uchebnyk dlya bakalavrov [The Bar: a textbook for undergraduate]* Yu.S. Pilipenko (Eds.). Moscow. Prospekt [in Russian].

14. Kucherena, A.G. (2002). Priroda i osnovnoe naznachenie advokatury [Nature and the main purpose of the Bar] «*Chernye dyiry*» v Rossiyskom zakonodatelstve. – «*Black Holes*» in the Russian legislation», 4, 313–316 [in Russian].

15. Vorobev, A.V., Polyakov A.V. & Tihonravov Yu.V. (2002) *Teoriya advokatury [The theory of the legal profession]*. Moscow: Grant' [in Russian].

16. Dehanov, S.A. (2010). Advokatura v Zapadnoy Evrope: opyt i sovremennoe sostoyanie [The legal profession in Western Europe: experience and current state]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Moscow [in Russian].

17. Vaskovskiy, E.V. (1893) Organization of the legal profession.: 2 part. Saint Petersburg.: N.K. Martynov. Part 1: Outline of World History of legal profession [in Russian].

18. Ob advokatskoy deyatel'nosti i advokature Rossiyskoy Federatsii: Federalnyy zakon ot 31 maya 2002 g. № 63-FZ [On the Advocacy of the Russian Federation: the Federal Law of May 31, 2002 № 63-FZ] (2002). *Sobranie zakonodatelstva RF. – Meeting of the legislation of the Russian Federation*, 23 [in Russian].

19. Pro advokaturu: Zakon Ukrainy vid 19 grudnya 1992 r. № 2887-XII (vtrativ chinnist) [On the Bar: Law of Ukraine on December 19, 1992 № 2887-XII (void)]. (1992). *Vidomosti Verhovnoyi Radi Ukrainy*. – *Supreme Council of Ukraine*, 9 [in Ukraine].

20. Foyntitskiy, I.Ya. (1996). Kurs ugovol'nogo sudoproizvodstva: v 2 t [The course of criminal proceedings.: 2 t.]. A.V. Smirnova (Eds.). Saint Petersburg: Alfa, T. 1 [in Russian].

21. Vaskovskiy, E.V. (1997). Istoriya advokatury / Advokat v ugovol'nom protsesse: uchebnoe posobie [History of the Bar / lawyer in criminal proceedings: a manual]. P.A. Lupinskaya. (Eds.). Moscow: Novyy Yurist [in Russian].

22. Pro advokaturu ta advokatsku diyalnist: Zakon Ukrainy vid 5 lipnya 2012 r. № 5076-VI [On Advocacy and advocacy: Law of Ukraine on July 5, 2012 r. № 5076 -VI] (2012). *Ofitsiyiny visnik Ukrainy*. – *Official Bulletin of Ukraine*, 62 [in Ukraine].

23. Libanova, S.E. (2012). Znachenie kodeksa professional'noy etiki v vospitanii npravstvennogo professionalizma i institutsionalizatsii advokatury v Rossii [The value of a code of ethics in the education of ethical professionalism and institutionalization of the legal profession in the Russian]. *Evraziyskaya advokatura. – Eurasian advocacy*, 1, 50–57 [in Ukraine].

24. Andreevskii I.E. (Eds.) (1890). Entsiklopedicheskiy Brockhaus and Efron: 86 volumes. SPb.: Semyonovskaya Tipo-Litografiya (I.A. Efron), Tom I. A – Altai [in Russian].

25. Podolyaka, A.M. (2009). Zahist prav i svobod gromadyan zasobami advokaturi [Protection of rights and freedoms by means of the Bar]. *Forum prava. – Forum of law*, 1, 431–437. Retrieved from: http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/e-journals/FP/2009-1/09pamgza.pdf [in Ukraine].

26. Hazipova, H.M. (2007). Mesto advokatury v sovremennom rossiyskom obschestve [Location of the Bar in a modern Russian society]. *Vestnik Udmurtskogo universiteta. Pravovedenie. – Bulletin of Udmurt University. Jurisprudence*, 6, 179–184 [in Russian].

27. Kudryavtsev, V.L. (2010). Pravo na poluchenie kvalifitsirovannoy yuridicheskoy pomoschi v sisteme zaschityi konstitutsionnykh prav i svobod cheloveka i grazhdanina [The right to receive qualified legal assistance in the protection of constitutional rights and freedoms of man and citizen]. Law and Justice: Theory, History, Practice: Proceedings of the International scientific-practical conference, '10: *Pravo i pravosudie: teoriya, istoriya, praktika: materialy Mezhdunarodnoy nauchno-prakticheskoy konferentsii (27 maya 2010 g.): v 3 t.* (93-97). Krasnodar, Severo-Kavkazskiy filial GOU VPO RAP. T. 1 [in Russian].

28. Bessarabov, V.G. & Kosarev, M.A. (2005). Ponyatie pravovogo statusa advokata [The concept of legal status of the lawyer]. *Pravo i politika. – Law and Politics*, 11, 93–102 [in Russian].

29. Libanova, S.E. (2013). Advokatura v mehanizme obespecheniya prav cheloveka v Rossiyskoy Federatsii: konstitutsionno-pravovoe [The bar in the mechanism of human rights in the Russian Federation: the constitutional and legal] *Doctor's thesis*. Ekaterinburg [in Russian].

Zaborovsky V. V., advocate, Candidate of Legal Sciences, Associate Professor, Uzhgorod National University, Ukraine, Uzhgorod.

e-mail: zaborovskyviktor@rambler.ru ; ORCID 0000-0002-5845-7535

On the question of pluralism within the meaning of the concept of «advocacy» and its comparison to the term «lawyer»

The article is devoted to the various perspectives on the definition of the concept of «advocacy». Based on the analysis concluded, according to which Ukrainian lawmakers form a legal definition of «advocacy» should take into account that it must play all its essential features. In our view, such a definition should include a reference to the fact that the bar is an institution of civil society is independent and independent human rights institution in the mechanism of justice and consideration, especially in a professional association of people (lawyers), which aims to ensure proper implementation of the constitutional obligation to provide professional legal (legal) assistance.

Expands to value the concepts of «advocacy» and «lawyer», based primarily on the fact that it should be perceived not only as a simple ratio of the constituent elements (advocates) and whole (the Bar), which refers to the legal profession as a professional organization (association) lawyers . We believe that analyzing the correlation of these concepts must proceed from the fact that they are essentially different functions (basic function of a lawyer – is to provide professional legal assistance to clients, while the main function of advocacy – to create conditions for the effective provision of such aid lawyers) but are linked and have a reciprocal influence on each other.

Keywords: lawyer; advocacy; definition of the concept of «advocacy»; professional association of individuals.

Надійшла до редколегії 08.10.2016 р.